

Från: [Maria Zetterström](#)

Till:

Arende:

Remiss av PM Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten - Svar senast 8/11 2022

Datum:

den 5 juli 2022 13:06:36

Bilagor:

[S2022-02856 Remissiv PM Uppgiftsskyldighet utförare inom socialtjänsten.pdf](#)

Remittering av promemorian Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten
[Remiss Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänstlagen - Regeringen.se](#)

Remissinstanser

- 1 Akademikerförbundet SSR
- 2 Alvesta kommun
- 3 Barnombudsmannen
- 4 Bengtsfors kommun
- 5 Botkyrka kommun
- 6 Diskrimineringsombudsmannen
- 7 E-hälsomyndigheten
- 8 Ekobrottsmyndigheten
- 9 Famna – Riksorganisationen för idéburen välfärd
- 10 Folkhälsomyndigheten
- 11 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd
- 12 Forum – idéburna organisationer med social inriktning
- 13 Funktionsrätt Sverige
- 14 Föreningen Sveriges Socialchefer
- 15 Företagarna
- 16 Förvaltningsrätten i Göteborg
- 17 Förvaltningsrätten i Malmö
- 18 Göteborgs kommun
- 19 Hjo kommun

- 20 Hovrätten för Västra Sverige
- 21 Inera AB
- 22 Inspektionen för vård och omsorg
- 23 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
- 24 Integritetsskyddsmyndigheten
- 25 Justitiekanslern
- 26 Jämställdhetsmyndigheten
- 27 Kammarrätten i Jönköping
- 28 Kammarrätten i Stockholm
- 29 Karlstads kommun
- 30 Katrineholms kommun
- 31 Kils kommun
- 32 Kommerskollegium
- 33 Kommunal
- 34 Konkurrensverket
- 35 Kronofogdemyndigheten
- 36 Kungsbacka kommun
- 37 Leksands kommun
- 38 Linköpings kommun
- 39 Luleå tingsrätt
- 40 Lunds universitet
- 41 Lysekils kommun
- 42 Malmö kommun
- 43 Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
- 44 Nacka kommun
- 45 Näringslivets Regelnämnd
- 46 Oskarshamns kommun
- 47 Pajala kommun
- 48 Regelrådet
- 49 Riksarkivet
- 50 Riksdagens ombudsmän
- 51 Riksrevisionen
- 52 Skellefteå kommun
- 53 Socialstyrelsen
- 54 Sorsele kommun
- 55 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering
- 56 Statens institutionsstyrelse
- 57 Statistiska centralbyrån
- 58 Stockholms kommun

- 59 Stockholms universitet
- 60 Sundsvalls kommun
- 61 Surahammars kommun
- 62 Svea hovrätt
- 63 Svedala kommun
- 64 Svenskt Näringsliv
- 65 Sveriges advokatsamfund
- 66 Sveriges Kommuner och Regioner
- 67 Södertälje kommun
- 68 Tomelilla kommun
- 69 Torsås kommun
- 70 Trollhättans kommun
- 71 Upphandlingsmyndigheten
- 72 Uppsala kommun
- 73 Uppsala universitet
- 74 Varbergs tingsrätt
- 75 Vetenskapsrådet
- 76 Vindelns kommun
- 77 Vision
- 78 Vårdförbundet
- 79 Vårdföretagarna Almega
- 80 Åre kommun
- 81 Örebro kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet

senast den 8 november 2022. Svaren bör lämnas per e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till s.sof@regeringskansliet.se. Ange diarienummer S2022/02856 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian. Om remissen är begränsad till en viss del av promemorian, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om

myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Promemorian kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Tony Malmberg
Departementsråd

Socialdepartementet
Emilia Danielsson
08-405 85 02

Remittering av promemorian Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten

Remissinstanser

- 1 Akademikerförbundet SSR
- 2 Alvesta kommun
- 3 Barnombudsmannen
- 4 Bengtsfors kommun
- 5 Botkyrka kommun
- 6 Diskrimineringsombudsmannen
- 7 E-hälsomyndigheten
- 8 Ekobrottsmyndigheten
- 9 Famna – Riksorganisationen för idéburen välfärd
- 10 Folkhälsomyndigheten
- 11 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd
- 12 Forum – idéburna organisationer med social inriktning
- 13 Funktionsrätt Sverige
- 14 Föreningen Sveriges Socialchefer
- 15 Företagarna
- 16 Förvaltningsrätten i Göteborg
- 17 Förvaltningsrätten i Malmö
- 18 Göteborgs kommun
- 19 Hjo kommun

- 20 Hovrätten för Västra Sverige
- 21 Inera AB
- 22 Inspektionen för vård och omsorg
- 23 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
- 24 Integritetsskyddsmyndigheten
- 25 Justitiekanslern
- 26 Jämställdhetsmyndigheten
- 27 Kammarrätten i Jönköping
- 28 Kammarrätten i Stockholm
- 29 Karlstads kommun
- 30 Katrineholms kommun
- 31 Kils kommun
- 32 Kommerskollegium
- 33 Kommunal
- 34 Konkurrensverket
- 35 Kronofogdemyndigheten
- 36 Kungsbacka kommun
- 37 Leksands kommun
- 38 Linköpings kommun
- 39 Luleå tingsrätt
- 40 Lunds universitet
- 41 Lysekils kommun
- 42 Malmö kommun
- 43 Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
- 44 Nacka kommun
- 45 Näringslivets Regelnämnd
- 46 Oskarshamns kommun
- 47 Pajala kommun
- 48 Regelrådet
- 49 Riksarkivet

- 50 Riksdagens ombudsmän
- 51 Riksrevisionen
- 52 Skellefteå kommun
- 53 Socialstyrelsen
- 54 Sorsele kommun
- 55 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering
- 56 Statens institutionsstyrelse
- 57 Statistiska centralbyrån
- 58 Stockholms kommun
- 59 Stockholms universitet
- 60 Sundsvalls kommun
- 61 Surahammars kommun
- 62 Svea hovrätt
- 63 Svedala kommun
- 64 Svenskt Näringsliv
- 65 Sveriges advokatsamfund
- 66 Sveriges Kommuner och Regioner
- 67 Södertälje kommun
- 68 Tomelilla kommun
- 69 Torsås kommun
- 70 Trollhättans kommun
- 71 Upphandlingsmyndigheten
- 72 Uppsala kommun
- 73 Uppsala universitet
- 74 Varbergs tingsrätt
- 75 Vetenskapsrådet
- 76 Vindelns kommun
- 77 Vision
- 78 Vårdförbundet
- 79 Vårdföretagarna Almega

80 Åre kommun

81 Örebro kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet **senast den 8 november 2022**. Svaren bör lämnas per e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till s.sof@regeringskansliet.se. Ange diarienummer S2022/02856 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian. Om remissen är begränsad till en viss del av promemorian, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Promemorian kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Tony Malmborg
Departementsråd

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

Regeringskansliet

Promemoria

2022-07-04

S2022/02856

Socialdepartementet

Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik

Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten

Innehåll

1	Sammanfattning.....	3
2	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).....	5
3	Förutsättningar för informationsöverföring.....	7
3.1	Kommunens ansvar för kvalitet och uppföljning	7
3.2	Utredningen Framtidens socialtjänst	8
3.3	Allmänt om sekretess och tystnadsplikt	10
3.3.1	Sekretess gäller mellan myndigheter och mellan självständiga verksamhetsgrenar.....	10
3.3.2	Tystnadsplikt i privat verksamhet	13
3.4	Behandling av personuppgifter	15
3.4.1	EU:s dataskyddsförordning.....	15
3.4.2	Kompletterande bestämmelser på socialtjänstens område	17
4	Uppgiftsskyldighet för utförare.....	19
4.1	En uppgiftsskyldighet bör regleras i socialtjänstlagen.....	19
4.2	Behandlingen är förenlig med EU:s dataskyddsförordning.....	27
4.3	Överklagbarhet	31
5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	33
6	Konsekvenser.....	35

Innehåll

6.1	Ekonomiska konsekvenser.....	35
6.2	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.....	36
6.3	Konsekvenser för brottsligheten	36
6.4	Konsekvenser för företag.....	37
6.5	Konsekvenser för jämställdheten	38
6.6	Konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.....	38
6.7	Konsekvenser för personlig integritet.....	38
6.8	Konsekvenser för barn	40
6.9	Övriga konsekvenser.....	40
7	Författningskommentar	41

1 Sammanfattning

När uppgifter som socialnämnden ansvarar för ska utföras av någon annan, behöver nämnden information från utföraren för att kunna följa upp insatsen och fullgöra sina åligganden som huvudman.

Det råder i dag viss rättslig osäkerhet i fråga om huruvida en utförare kan lämna uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för verksamheten eller om det hindras av tystnadsplikt eller sekretess. Frågan har framför allt lyfts i förhållande till privata utförare. För att fullgöra sitt ansvar har socialnämnden behov av ändamålsenlig information från den som utför insatser, oavsett om det sker i kommunens egen regi, i samverkan med en eller flera andra kommuner eller om kommunen anlitat en privat utförare. Beroende på hur socialnämnden väljer att ordna utförandet av insatser skulle sekretess- och tystnadspliktsgränser kunna uppstå.

I betänkandet Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) föreslås bl.a. att bestämmelsen om god kvalitet i socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ska kompletteras med ett uttryckligt krav på uppföljning och att det ska bli möjligt att tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning. Av remissvaren till betänkandet framkommer att flera remissinsatser ser ett behov av ett tydligt lagstöd för att kunna följa upp privata utförare.

I promemorian lämnas därför förslag om att införa en sekretess- och tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet för utförare i verksamhet enligt socialtjänstlagen. Uppgifter som ska lämnas ut är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt sådana uppgifter som nämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt enligt 4 kap. 2 b § SoL.

Den föreslagna bestämmelsen föreslås träda i kraft samtidigt som eventuella andra ändringar av socialtjänstlagen.

2 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att det i socialtjänstlagen (2001:453) ska införas en ny paragraf, 12 kap. 11 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

11 §

Om en kommun har överlämnat åt en annan kommun eller åt någon som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet att utföra insatser eller andra uppgifter enligt denna lag, ska utföraren lämna ut uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för insatsen eller uppgiften. Detsamma gäller om en annan kommunal eller gemensam nämnd utför insatser som har beslutats av socialnämnden.

Uppgifter som ska lämnas ut är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt sådana uppgifter som nämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt enligt 4 kap. 2 b §.

Denna lag träder i kraft den xx.

3 Förutsättningar för informationsöverföring

3.1 Kommunens ansvar för kvalitet och uppföljning

Kommunen har som huvudman det yttersta ansvaret för att invånarna får det stöd och den hjälp som de behöver. Kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs enligt 2 kap. 4 § SoL av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer. När en nämnd får en uppgift av fullmäktige har nämnden enligt kommunalagen (2017:725), förkortad KL, ett ansvar för uppgiften oavsett om det avser en fakultativ eller obligatorisk verksamhet. Nämnden ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten i övrigt bedrivs på ett tillfredställande sätt (6 kap. 6 § KL).

Det kommunala huvudmannansansvaret innebär bl.a. ett ansvar att följa upp och kvalitetssäkra den socialtjänstverksamhet som erbjuds invånarna. Insatser inom socialtjänsten ska enligt 3 kap. 3 § SoL vara av god kvalitet. Bestämmelsen infördes i avsikt att garantera kvaliteten i den verksamhet som bedrivs och i de insatser som ges (prop. 1996/97:124 s. 176). För att uppnå god kvalitet krävs bl.a. att socialtjänsten använder sig av ett genomtänkt arbetssätt, vilket understryker behovet av uppföljning och utvärdering av insatser (jfr a. prop. s. 52). Uppföljning och utvärdering är också viktiga verktyg för att få underlag till kunskaps- och verksamhetsutveckling.

Det yttersta ansvaret för kommunens uppgifter inom socialtjänsten kan inte överlämnas till någon annan. Kommunen har kvar det grundläggande ansvaret för uppgiften oavsett om verksamheten bedrivs i offentlig eller privat regi. Enligt 10 kap. 8 § KL ska kommunen eller regionen kontrollera och följa upp skötseln av en kommunal angelägenhet när denna genom avtal har lämnats över till en privat utförare. I förhållande till privata utförare innebär kommunens ansvar för kvalitetssäkring att förfrågningsunderlag och

avtal behöver utformas på ett sätt som leder till att verksamheten hos de privata utförarna bedrivs på den kvalitetsmässiga nivå som kommunen önskar. Kommunerna har således ett ansvar för att ställa tillräckliga och relevanta krav i avtalen med de privata utförarna. Det innebär att om kommunen anlitar en privat utförare för att exempelvis utföra hemtjänst ska kommunen följa upp att verksamheten uppfyller socialtjänstlagens krav, till exempel att verksamheten är av god kvalitet, samt eventuella ytterligare krav som framgår av det avtal som slutits med den privata utföraren.

Även när kommunen väljer att samverka med en eller flera kommuner genom avtal eller gemensam nämnd ligger huvudmannansansvaret för socialtjänstverksamheten kvar hos socialnämnden och därmed även ansvaret för att verksamheten uppfyller socialtjänstlagens krav på god kvalitet.

Av 3 kap. 3 § tredje stycket SoL framgår att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras. Innebörden av bestämmelsen är, enligt förarbetena, att en uppföljning och utvärdering av verksamhetens kvalitet och resultat ska göras av socialnämnden (prop. 1997/98:113 s. 119). Vidare framgår det av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete att den som bedriver socialtjänst, med stöd av ett ledningssystem, bl.a. ska kontrollera, följa upp och utvärdera verksamheten.

3.2 Utredningen Framtidens socialtjänst

En särskild utredare fick i april 2017 i uppdrag att göra en översyn av socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, och vissa av socialtjänstens uppgifter. Utredningen, som tog namnet Framtidens socialtjänst konstaterar i sitt betänkande Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) att uppföljning är en nödvändig förutsättning för att säkerställa god kvalitet i socialtjänsten samt en förutsättning för att få underlag till kunskaps- och verksamhetsutveckling. I syfte att tydliggöra vikten av uppföljning och skapa bättre förutsättningar för god kvalitet inom socialtjänsten, föreslår utredningen att bestämmelsen i 3 kap. 3 § tredje stycket SoL uttryckligen ska omfatta uppföljning. Utredningen föreslår därtill att en ny socialtjänstlag ska innehålla bestämmelser med krav på att

verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet samt att kommunen ska planera sina insatser för enskilda (SOU 2020:47 s. 459 f., 502 f. och 531 f.).

Därtill lämnas ett förslag om att socialnämnden ska få tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning. Förslaget är avsett att vara ett komplement till biståndsbestämmelserna i 4 kap. 1 och 2 §§ SoL och ska göra det möjligt för en enskild att vända sig direkt till en utförare som erbjuder insatser för kommunens räkning.

Flera remissinstanser som har yttrat sig över utredningens förslag om insatser utan behovsprövning har framfört att förslaget bör kompletteras med regler om informationsöverföring, bl.a. för att motverka att oseriösa utförare lämnar oriktiga uppgifter i sina redovisningar till socialnämnden. Det har även framförts att kompletterande regler om informationsöverföring är av stor vikt för att systematiskt kunna följa insatserna och uppnå nuvarande krav på god kvalitet och uppföljning samt av utredningen föreslagna krav på planering av insatser och att verksamheten bedrivs i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Om utredningens förslag genomförs kommer det vara möjligt att erbjuda exempelvis hemtjänst utan behovsprövning. I dag kan hemtjänst erbjudas med s.k. förenklad handläggning utan att någon behovsprövning görs innan socialnämnden fattar ett beslut om insatsen. Det skiljer sig från utredningens förslag enligt vilket den enskilde kan vända sig direkt till en utförare. Sedan utredningen lämnade sitt betänkande har ytterligare regleringar i socialtjänstlagen tillkommit. Regeringen har i propositionen En fast omsorgskontakt inom hemtjänsten (prop. 2021/22:116) föreslagit att den som har hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt, och riksdagen antog regeringens förslag den 4 maj 2022 (bet. 2021/22:SoU24, rskr. 2021/22:269). Den fasta omsorgskontakten ska i dag erbjudas den som har hemtjänst med stöd av 4 kap. 1 och 2 a §§ SoL om det inte är uppenbart obehövligt. Om en fast omsorgskontakt ska kunna erbjudas även den som kan komma att få hemtjänst enligt förslaget om insatser utan behovsprövning, förutsätter det att socialnämnden har kännedom om vilka individer som tar del av hemtjänstinsatser utan behovsprövning. Det finns således även ett behov av informationsöverföring från utförare av hemtjänst utan behovs-

prövning till socialnämnden för att socialnämnden ska kunna erbjuda en fast omsorgskontakt.

3.3 Allmänt om sekretess och tystnadsplikt

I många fall gäller sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, för uppgifter inom socialtjänsten. I verksamhet enligt socialtjänstlagen gäller som huvudregel sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap. 1 § OSL). Denna huvudregel kompletteras av flera sekretessbestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen och socialtjänstlagen. I 20 kap. 3 § brottsbalken finns därutöver en straffbestämmelse för brott mot tystnadsplikt.

3.3.1 Sekretess gäller mellan myndigheter och mellan självständiga verksamhetsgrenar

Kommunallagen ger kommunerna stor frihet i fråga om nämndorganisationen, och det är möjligt att dela upp socialtjänsten på olika facknämnder. Nämnder inom en kommun är att betrakta som egna myndigheter. Sekretessen enligt offentlighets- och sekretesslagen gäller mellan myndigheter, och även mellan en myndighets olika verksamhetsgrenar om de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra (8 kap. 1 och 2 §§ OSL). Om en kommun väljer att av organisatoriska skäl dela upp en verksamhet på olika nämnder, uppstår därför sekretessgränser mellan verksamheterna, oavsett om de tidigare ansetts utgöra en enhet från sekretesssynpunkt. Detsamma gäller om kommunen väljer att organisera verksamheten i en s.k. beställar-utförarmodell. Modellen innebär att det är möjligt att fördela nämndernas uppgifter på så sätt att vissa nämnder beställer tjänster och att andra nämnder svarar för att tillhandahålla tjänsterna i fråga (prop. 2016/17:171 s. 166).

Sekretess hindrar emellertid inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning (10 kap. 28 § OSL). Både offentlighets- och sekretesslagen och socialtjänstlagen innehåller bestämmelser som gör det möjligt att lämna uppgifter utan hinder av sekretess, se exempelvis 26 kap.

9 § OSL. Om kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs av flera nämnder, ska också vissa uppgifter lämnas mellan nämnderna enligt 12 kap. 7 § andra stycket SoL. Någon generell sekretessbrytande bestämmelse som innebär att uppgifter kan lämnas mellan nämnder finns inte inom socialtjänsten.

En ny sekretessbrytande bestämmelse

Regeringen har i propositionen Sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation (prop. 2021/22:177) föreslagit att det i vissa angivna fall ska vara möjligt att lämna uppgifter från en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma kommun.

I propositionen föreslås bl.a. en ny bestämmelse, 26 kap. 9 c § OSL, som innebär att sekretessen i 26 kap. 1 § OSL inte ska hindra att uppgift lämnas från en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma kommun, om det gäller insatser som avses i 3 kap. 6 § första stycket SoL och som lämnas till äldre personer eller personer med funktionsnedsättning samt insatser som avses i 5 kap. 5 och 7 §§ SoL eller insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS.

I samma proposition föreslås en ny lag (2022:913) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation, som reglerar förutsättningarna för en sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation. Riksdagen har antagit regeringens förslag till lag om sammanhållen vård och omsorgsdokumentation samt övriga lagförslag som framförs i propositionen (bet. 2021/22:SoU30, rskr. 2021/22:381). Bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2023.

Sekretess vid samverkan mellan kommuner

Kommuner samverkar i stor utsträckning både vad gäller uppgifter som typiskt sett innefattar myndighetsutövning och vad gäller utförande av insatser. Några exempel på samverkansformer är kommunalförbund, gemensam nämnd och avtalssamverkan.

När en kommun överlämnar verksamheten till ett kommunalförbund överlämnas även huvudmannaskapet till förbundet. I förhållande till de kommuner eller regioner som är medlemmar är det alltså kommunalförbundet som svarar för verksamheten.

Kommunalförbundet är en fristående juridisk person. I fråga om sekretess så hanteras den som om kommunalförbundet vore en egen kommun.

Om verksamheten i stället bedrivs i en gemensam nämnd, ligger huvudmannskapet kvar hos de ingående kommunerna. Den gemensamma nämnden tillsätts i en av de samverkande kommunerna (värdkommunen) och blir en del av den kommunens organisation (9 kap. 20 § KL). Den gemensamma nämnden är i offentlighets-hänseende, liksom övriga kommunala nämnder, att anse som en självständig myndighet. När två kommuner samverkar i en gemensam nämnd på socialtjänstens område uppstår ingen sekretessgräns mellan de olika parternas delar av verksamheten. Däremot finns en sekretessgräns mellan den gemensamma nämnden och andra nämnder i de samverkande kommunerna (prop. 1996/97:105 s. 59).

Avtalssamverkan enligt 9 kap. 37 § KL innebär att en kommun eller region får ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller en annan region. Sådan avtalssamverkan medför inte heller någon förändring av huvudmannskapet för uppgiften. Den kommun som åtar sig att utföra uppgiften för någon annan övertar alltså inte huvudmannskapet för uppgiften.

Om ett avtal innebär att en kommun ska sköta handläggningen av ett ärende eller grupp av ärenden åt en annan kommun, är det emellertid nödvändigt att uppgifter lämnas mellan kommunerna för att den som är uppdragstagare ska kunna handlägga det eller de ärenden som avtalet avser samt vid extern delegation ha möjlighet att fatta beslut och anmäla beslutet till ansvarig socialnämnd. Här torde sekretessen inte utgöra ett hinder då den som handlägger ett ärende åt en annan kommun kan anses delta i den delegerande kommunens verksamhet. Offentlighets- och sekretesslagens bestämmelse om nödvändigt utlämnande torde också kunna tillämpas i viss utsträckning (10 kap. 2 § OSL).

När avtalssamverkan inte rör handläggning och beslutsfattande utan i stället utförande av insatser är emellertid möjligheterna för den ansvariga socialnämnden att ta del av uppgifter mer osäkra.

3.3.2 Tystnadsplikt i privat verksamhet

För privata utförare finns bestämmelser om tystnadsplikt i 15 kap. 1 § SoL. Där anges att den som är, eller har varit, verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som avser insatser enligt socialtjänstlagen inte obehörigen får röja vad han eller hon i detta sammanhang har fått veta om enskildas personliga förhållanden. Syftet är att den enskilde ska ha samma skydd för sina personuppgifter oavsett om han eller hon får insatser av en offentlig eller enskild verksamhet.

Det saknas direkta bestämmelser som anger vad ett obehörigt röjande är. Vid tolkningen av obehörighetsrekvisitet har det dock ansetts naturligt att söka ledning i offentlighets- och sekretesslagen (se bl.a. prop. 1980/81:28 s. 23 och prop. 2007/08:126 s. 132 f.). Som tidigare nämnts gäller sekretess som huvudregel mellan myndigheter enligt offentlighets- och sekretesslagen. För att uppgifter ska kunna lämnas mellan myndigheter krävs därmed särskilda sekretessbrytande bestämmelser. I de fall där det finns sådana sekretessbrytande bestämmelser för myndigheter i offentlighets- och sekretesslagen har även den som bedriver enskild verksamhet rätt att lämna uppgifter på motsvarande sätt, utan att röjandet anses obehörigt (prop. 2005/06:141 s. 63, prop. 2005/06:161 s. 82 och 93 samt prop. 2007/08:126 s. 133). Ett utlämnande av en uppgift som är tillåtet för en myndighet enligt offentlighets- och sekretesslagen ska inte heller anses vara ett obehörigt röjande.

Olika bedömningar i fråga om tystnadspliktens omfattning

Frågan om informationsöverföring från privata utförare till socialnämnden har berörts i tidigare utredningar. I betänkandena Rätt information på rätt plats i rätt tid (SOU 2014:23) och Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38) har det tidigare föreslagits en tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet för privata utförare i förhållande till den nämnd som har ansvaret för verksamheten enligt socialtjänstlagen respektive LSS. Båda betänkandena har remitterats och majoriteten av de remissinstanser som yttrade sig tillstyrkte eller ställde sig positiva till förslaget om en tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet.

Socialtjänstdatautredningen gjorde i betänkandet Socialtjänsten Integritet – Effektivitet (SOU 2009:32) bedömningen att tystnadsplikt enligt 15 kap. 1 § SoL inte utgör hinder mot att uppgifter lämnas till kommunen. Det motiverades med att det yttersta ansvaret för en kommuns uppgifter inom socialtjänsten inte kan överlåtas på annan och att socialnämnden har det direkta ansvaret för att sådant som lagts ut på ett företag kontrolleras och följs upp (SOU 2009:32 s. 378).

Utredningen om rätt information i vård och omsorg uttalande i betänkandet Rätt information på rätt plats i rätt tid (SOU 2014:23) emellertid att det finns en tystnadspliktsgräns mellan en privat utförare och huvudmannen. Eftersom innebörden av bestämmelserna om tystnadsplikt ska tolkas och tillämpas med ledning av bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen, ansåg utredningen att motsvarande tystnadspliktsgräns gäller runt en privat utförare som det i sekretesshänseende finns runt en myndighet. Att det inte skulle finnas någon tystnadspliktsgräns mellan en privat utförd socialtjänst och en kommunal myndighet inom socialtjänsten saknar enligt utredningen stöd i nuvarande sekretessreglering. Utredningen menade vidare att kommunens övergripande ansvar för exempelvis kontroll av utförd verksamhet inte kan innebära oinskränkta möjligheter för kommunala myndigheter att ta del av individuppgifter som dokumenteras av olika utförare. Det kan dock enligt utredningen inte uteslutas att ett utlämnande i enskilda fall kan vara tillåtet vid en tillämpning av bestämmelserna om tystnadsplikt (SOU 2014:23 s. 317, s. 579 f. och s. 622 f.).

Även Valfärdsutredningen ansåg i betänkandet Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38) att det finns en tystnadspliktsgräns mellan en privat utförare och huvudmannen. Valfärdsutredningen anförde att det i socialtjänstlagen visserligen föreskrivs särskilt i fråga om vissa insatser att socialnämnden ska följa insatserna och på vilket sätt. Enligt utredningens mening fanns det emellertid inte stöd i lagstiftningen för bedömningen att det inte alls skulle finnas någon tystnadspliktsgräns mellan en privat utförare och huvudmannen.

Vidare anfördes att det enligt offentlighets- och sekretesslagen som huvudregel gäller sekretess mellan myndigheter. Inom socialtjänsten innebär detta att uppgifter om enskild i princip inte kan lämnas mellan olika nämnder inom en kommun. Om utlämnande är

möjligt på basen av huvudmannansvaret, skulle det innebära att möjligheten att ta del av uppgifter skulle vara större i förhållande till privata utförare än vad som gäller mellan nämnder inom samma organisation. Detta är enligt utredningens mening svårt att förena med utgångspunkten att tolkningen av begreppet obehörigt lämnande ska göras med utgångspunkt i sekretesslagstiftningen (SOU 2017:38 s. 95).

Mot denna bakgrund kan det konstateras att det i dag inte finns något uttryckligt lagstöd för att lämna uppgifter från en privat utförare till socialnämnden.

3.4 Behandling av personuppgifter

3.4.1 EU:s dataskyddsförordning

Regelverket för personuppgiftsbehandling inom socialtjänsten utgörs framför allt av

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), kallad EU:s dataskyddsförordning,
- lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen),
- förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning,
- lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (SoLPuL), och
- förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (SoLPuF).

EU:s dataskyddsförordning är den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU. Förordningen skyddar fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter. Dataskyddet är en del av den grundläggande rättigheten om skydd för den enskildes privatliv.

Förordningen ska tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg samt på annan personuppgiftsbehandling, om den ingår i eller kommer att ingå i ett register (artikel 2.1). Behandling är ett vidsträckt begrepp och omfattar exempelvis insamling, registrering, lagring, bearbetning eller utlämnande genom överföring (artikel 4.2).

Vid behandling av personuppgifter ska de grundläggande principerna om laglighet, korrekthet, öppenhet, ändamålsbegränsning, uppgiftsminimering, lagringsminimering, integritet, konfidentialitet och ansvarsskyldighet i artikel 5 i EU:s dataskyddsförordning beaktas. Behandlingen av personuppgifter måste därtill vila på en sådan rättslig grund som anges i artikel 6 i EU:s dataskyddsförordning och vara proportionerlig. Behandling får bl.a. ske om det är nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse (artikel 6.1 e). Alla uppgifter som riksdag eller regering gett i uppdrag åt statliga myndigheter att utföra är enligt regeringens mening av allmänt intresse. Om uppgifterna inte vore av allmänt intresse, skulle myndigheterna inte ha ålagts att utföra dem. På motsvarande sätt är de obligatoriska uppgifter som ålagts kommuner och regioner att utföra av allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 57).

För att en uppgift av allmänt intresse ska utgöra grund för behandling av uppgifter måste den enligt artikel 6.3 vara fastställd i enlighet med unionsrätten eller aktuell medlemsstats nationella rätt.

Artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning kompletteras i 2 kap. 2 § dataskyddslagen med en reglering om att personuppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning enligt lag eller annan författning. Verksamhet enligt socialtjänstlagen är obligatoriska uppgifter som kommunen ansvarar för enligt lag. Behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning (känsliga personuppgifter) är enligt artikel 9 i EU:s dataskydds-

förordning endast tillåtet i vissa fall. Med känsliga personuppgifter avses emellertid inte person- eller samordningsnummer.

Av artikel 9.2 h i EU:s dataskyddsförordning följer att behandling får ske om den är nödvändig av skäl som hör samman med förebyggande hälso- och sjukvård och yrkesmedicin, bedömningen av en arbetstagares arbetskapacitet, medicinska diagnoser, tillhandahållande av hälso- och sjukvård, behandling, social omsorg eller förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster och social omsorg och av deras system, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller enligt avtal med yrkesverksamma på hälsoområdet och under förutsättning att de villkor och skyddsåtgärder som avses i artikel 9.3 i EU:s dataskyddsförordning är uppfyllda.

Av artikel 9.3 i EU:s dataskyddsförordning följer att behandling av personuppgifter får ske för de ändamål som anges ovan när uppgifterna behandlas av eller under ansvar av en yrkesutövare som omfattas av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller bestämmelser som fastställs av nationella behöriga organ eller av en annan person som också omfattas av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller bestämmelser som fastställs av nationella behöriga organ.

Uppgifter om enskilda personliga förhållanden omfattas av sekretess respektive tystnadsplikt i verksamhet enligt socialtjänstlagen. Även om det är tillåtet att behandla vissa uppgifter ska dock alltid de grundläggande principerna för behandling i artikel 5 i EU:s dataskyddsförordning beaktas.

3.4.2 Kompletterande bestämmelser på socialtjänstens område

För verksamhet enligt socialtjänstlagen finns även kompletterande bestämmelser om personuppgiftsbehandling i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Av 6 § SoLPuL följer att personuppgifter bara får behandlas om behandlingen är nödvändig för att utföra en arbetsuppgift inom socialtjänsten. Personuppgifter får även behandlas för uppgiftsutlämnande som föreskrivs i lag eller förordning. Vissa personuppgifter, bl.a. person- och samordningsnummer samt känsliga

personuppgifter, får emellertid enligt 7 § SoLPuL endast behandlas om uppgifterna lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten. Behandling av personnummer anses inom socialtjänsten vara nödvändig för en säker identifiering.

Vidare följer det av 12 § 1 SoLPuF att en kommunal myndighet får behandla personuppgifter för handläggning av ärenden om bistånd och annat stöd samt genomförande av beslut om bistånd, stödinsatser, vård och behandling samt annan social service som följer av bestämmelserna i socialtjänstlagen och 2 kap. 7 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter. En kommunal myndighet får även, enligt 12 § 10 SoLPuF, behandla personuppgifter för tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamheten.

I privat verksamhet får personuppgifter enligt 18 § SoLPuF behandlas för dokumentation av sådan vård, behandling eller omsorg av enskilda som ges inom verksamheten. Personuppgifter får även behandlas för administrationen av verksamheten.

4 Uppgiftsskyldighet för utförare

4.1 En uppgiftsskyldighet bör regleras i socialtjänstlagen

Förslag: Om en kommun har överlämnat åt en annan kommun eller åt någon som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet att utföra insatser eller andra uppgifter enligt socialtjänstlagen, ska utföraren lämna ut uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för insatsen eller uppgiften. Detsamma gäller om en annan kommunal eller gemensam nämnd utför insatser som har beslutats av socialnämnden.

Uppgifter som ska lämnas ut är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt sådana uppgifter som nämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt enligt socialtjänstlagen.

Skälen för förslaget

Kvalitet och uppföljning

Som beskrivs i avsnitt 3.1 har socialnämnden som huvudman ett ansvar för att följa upp och kvalitetssäkra den socialtjänstverksamhet som bedrivs i kommunen. I det ansvaret ligger även att utvärdera verksamheten och kontrollera att de insatser som socialnämnden finansierar också levereras. För att socialnämnden ska kunna fullgöra sitt uppdrag på bästa sätt behöver socialnämnden få information och återkoppling från dem som har fått i uppdrag att utföra delar av socialnämndens uppdrag oavsett om det sker i kommunens egen regi, i samverkan med en eller flera andra kommuner eller om kommunen anlitar en privat utförare. Detta är särskilt viktigt i en

sektor där samverkan mellan kommuner och anlåtande av privata utförare är betydande.

I kommunens ansvar för att kontrollera och följa upp verksamhet som lämnats till en privat utförare ingår att säkerställa att socialnämndens underlag för utbetalning är korrekt. Utredningen om organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden har i betänkandet *Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra* (SOU 2017:37) identifierade ett antal riskfaktorer såväl i de utsatta välfärdssystemen som vid bekämpandet av brott mot dessa system.

Tre övergripande riskfaktorer lyftes fram i betänkandet. En av dessa riskfaktorer var de utbetalande aktörernas beslutsunderlag. Utredningen menade att förutsättningarna för att inhämta och kontrollera lämnade uppgifter i många fall inte är ändamålsenliga och väl avvägda och att det därför finns risk att beslut om ersättningar från välfärdssystemen blir felaktiga eftersom de fattas på felaktiga beslutsunderlag. Detta gäller särskilt uppgifter om företag. I betänkandet poängteras därför att det är angeläget att författningarna är utformade så att myndigheterna kan bedriva en ändamålsenlig kontrollverksamhet. Med kontroll avses förebyggande och upptäckande åtgärder, såväl i beslutsprocessen som därefter, som leder till att risker för felaktiga beslut och utbetalningar minskar (SOU 2017:37 s. 25 f. och 376 f.). Även detta visar vikten av att en socialnämnd får den information som behövs för att följa upp en insats som nämnden ansvarar för när insatsen utförs av någon annan.

I betänkandet *Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag* föreslås att bestämmelsen om god kvalitet ska kompletteras med ett uttryckligt krav på uppföljning. Vidare föreslås en ny bestämmelse med krav på att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet samt att kommunen ska planera sina insatser för enskilda. Utredningen framhåller att uppföljning är en nödvändig förutsättning för att säkerställa god kvalitet i socialtjänsten samt en förutsättning för att få underlag till kunskaps- och verksamhetsutveckling. Om förslagen genomförs kommer det att förstärka behovet av informationsöverföring ytterligare.

Förslag om insatser utan behovsprövning

Betänkandet Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag innehåller ett förslag om att socialnämnden ska kunna tillhandahålla insatser även utan föregående individuell behovsprövning (SOU 2020:47 s. 669 f.). Förslaget är avsett att vara ett komplement till biståndsbestämmelserna i 4 kap. 1 och 2 §§ SoL och innebär att den enskilde ska kunna vända sig direkt till en utförare som erbjuder insatser för kommunens räkning. Med begreppet utförare avses den som utför insatsen, oavsett om det sker i kommunens egen regi, i samverkan med en eller flera andra kommuner eller om kommunen anlitat en enskild person enligt 2 kap. 5 § SoL. En enskild person kan vara en fysisk eller juridisk person, till exempel en privatperson med enskild firma, en ideell organisation eller ett aktiebolag. I betänkandet används begreppet privat utförare för de utförare som inte är kommunala eller statliga. För att en privat utförare ska kunna utföra insatser enligt bestämmelsen krävs att ett avtal ingåtts med kommunen.

En majoritet av de remissinsatser som yttrat sig över förslaget tillstyrker eller har inget att invända mot att socialnämnden ska kunna tillhandahålla insatser utan behovsprövning. Flera remissinsatser ser dock ett behov av ett tydligt lagstöd för att kunna följa upp privata utförare. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys pekar t.ex. på vikten av att kommunen löpande följer upp insatser som ges utan behovsprövning, för att följa upp dels vilka insatser som ges och att de har god kvalitet, dels vilka som tar emot insatser och om det finns risk för undanträngningseffekter. Myndigheten menar att regeringen behöver säkerställa att den som utför insatsen har både laglig möjlighet och skyldighet att delge kommunerna ett sådant underlag att de löpande kan följa upp insatserna.

Södertälje kommun menar att anlitande av privata utförare medför att behovet av kontroll och styrning ökar, och Örebro kommun pekar på att det krävs insyn i de öppna insatserna för att kunna ha insyn hos privata utförare. Förvaltningsrätten i Göteborg anser att kommunens kontrollmekanismer framstår som begränsade då de till stor del bygger på avtalsmässiga regleringar.

Malmö kommun anför att ett krav på att utförare av insatser ska överlämna information till socialnämnden om vem som får insatser, vilka insatser och uppföljning av insatser bör övervägas. Malmö

kommun menar att detta möjligen kan regleras i avtalet mellan kommun och utförare, men då det är av så stor vikt att systematiskt kunna följa socialtjänstinsatser för att uppnå kraven om god kvalitet, uppföljning, planering, evidensbaserat arbete med mera, bör detta regleras i lag. Liknande synpunkter framförs av Uppsala kommun som menar att det behövs en sekretessbrytande bestämmelse som ger kommunen rätt till information om vem som får öppna insatser hos en privat utförare. För oseriösa utförare som inte vill lämna dessa uppgifter kommer det enligt Uppsala kommun annars att finnas stora möjligheter att undanhålla information från den ansvariga nämnden med hänvisning till regler om sekretess och tystnadsplikt. Det hade därför enligt kommunen varit önskvärt om utredningen även analyserat vilka kompletterande regler om informationsöverföring som kommuner behöver för att kunna utföra det välfärdsuppdrag som socialtjänsten innebär.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) pekar på att när kommunen väljer att anlita en privat utförare är det viktigt att kommunen som huvudman bl.a. kan följa upp att insatserna är av god kvalitet och att avtalet mellan kommunen och utföraren följs. Beroende på hur avtalet är utformat, enligt vilka beräkningsgrunder utföraren får betalt och vilken insats som tillhandahålls, kan behovet av uppföljning se olika ut. Det kan därför finnas ett behov för kommunen att för vissa verksamheter ta del av vilka individer som deltagit. Tystnadsplikten hos den privata utföraren hindrar enligt SKR i dag att uppgifter om enskilda personliga förhållanden såsom personnummer lämnas från en privat utförare till kommunen. SKR anser att kommunernas möjlighet att följa upp privata utförare måste stärkas i socialtjänstlagen. Det gäller enligt SKR både i förhållande till behovsprövade insatser och utredningens förslag om insatser utan behovsprövning.

Behovet av en ändamålsenlig informationsöverföring blir som flera remissinstanser konstaterat än tydligare i och med förslaget om insatser utan behovsprövning som lämnas i betänkandet Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag. Om förslaget genomförs behöver socialnämnden bl.a. följa upp om insatsen når de målgrupper som avses, om det finns risk för undanträngning eller överkonsumtion samt kontrollera att underlag för utbetalning från utförare är korrekta. För att göra det kan socialnämnden behöva veta vem som tagit del av en viss insats. Behovet av denna information avser inte

bara insatser som utförs av privata utförare utan gör sig gällande i alla fall då en insats utförs av någon annan än den ansvariga socialnämnden.

En fast omsorgskontakt i hemtjänsten

Riksdagen beslutade den 4 maj 2022 att den som har hemtjänst med stöd av 4 kap. 1 eller 2 a § SoL ska erbjudas en fast omsorgskontakt enligt 4 kap. 2 b § SoL, om det inte bedöms vara uppenbart obehövligt (prop. 2021/22:116, bet. 2021/22:SoU24, rskr. 2021/22:269). Den fasta omsorgskontakten ska tillgodose den enskildes behov av trygghet, kontinuitet, individanpassad omsorg och samordning när hemtjänstinsatsen verkställs.

Om förslaget om insatser utan behovsprövning, däribland hemtjänst, genomförs kommer en enskild att kunna efterfråga en insats direkt hos hemtjänstutföraren. För att socialnämnden då ska kunna erbjuda en fast omsorgskontakt till dem som tar del av hemtjänstinsatser behöver nämnden få veta vem som har hemtjänst utan behovsprövning. För den som tilldelas en fast omsorgskontakt behöver socialnämnden också uppgifter om insatsernas omfattning för att kunna uppfylla syftet med den fasta omsorgskontakten, däribland att tillgodose behovet av kontinuitet och samordning. För det krävs att socialnämnden har kännedom om vilka insatser som den enskilde tar emot, såväl biståndsbedömda som de utan behovsprövning. Det förutsätter att informationen kan överföras från hemtjänstutföraren till socialnämnden.

Det finns ett behov av ökad tydlighet

Det råder i dag viss rättslig osäkerhet i fråga om huruvida en utförare kan lämna uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för verksamheten. Framför allt gäller det möjligheten för privata utförare att lämna uppgifter till socialnämnden.

Som framgår av avsnitt 3.3 kan de uppgifter som socialnämnden behöver omfattas av sekretess hos utföraren. Om insatserna utförs av en annan myndighet, t.ex. en annan nämnd inom kommunen eller en annan kommun, ska en sekretessprövning göras enligt offentlighets- och sekretesslagen. Om det i stället rör sig om en privat

utförare, råder tystnadsplikt enligt 15 kap. 1 §, som anger att uppgifter om enskildas personliga förhållanden inte får röjas obehörigen.

Frågan om informationsöverföring från privata utförare till socialnämnden har berörts i tidigare utredningar. Som framgår av avsnitt 3.3.2 har dessa kommit till delvis olika slutsatser om tystnadspliktens omfattning gentemot den beslutande kommunen. I de tidigare utredningarna har det framkommit att det finns en osäkerhet hos både utförare och huvudmän kring vilka uppgifter som får lämnas ut respektive inhämtas (SOU 2014:23 s. 320 och 626).

Mot bakgrund av den osäkerhet som i dag finns kring vilka uppgifter som får lämnas ut, samt att de utredningar som har behandlat frågan har kommit till delvis olika slutsatser, finns det ett behov av ökad tydlighet för att säkerställa att socialnämnden kan följa upp utförda insatser och fullgöra sina åligganden som huvudman.

Möjligheten till information bör tydliggöras i lag

En reglering i lag ger ökad tydlighet vad gäller vilka uppgifter som socialnämnden får inhämta och säkerställer att socialnämnden får del av den information som är nödvändig. En sådan reglering ger också ökad tydlighet för enskilda om vilka uppgifter som kan komma att lämnas. En skyldighet för utförare att lämna ut vissa uppgifter till den huvudman som har ansvar för och finansierar verksamheten ger socialnämnden möjlighet att på ett mer effektivt och säkert sätt följa upp och kontrollera verksamheten.

Samtycke bedöms inte vara tillräckligt för att garantera och tydliggöra det behov av informationsöverföring som finns.

Det bör därför av socialtjänstlagen framgå att om en kommun har överlämnat åt en annan kommun, eller åt någon som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet att utföra insatser eller andra uppgifter enligt socialtjänstlagen ska utföraren lämna ut uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för insatsen eller uppgiften. Detsamma gäller om en annan kommunal eller gemensam nämnd utför insatser som har beslutats av socialnämnden. Utförarens överföring av

information till ansvarig socialnämnd skulle därmed inte vara obehörigt röjande.

Vilka uppgifter behöver socialnämnden?

Syftet med att införa en sekretessbrytande bestämmelse är att förbättra socialnämndens möjligheter att följa upp, kvalitetssäkra och utvärdera sin verksamhet, men även att möjliggöra för nämnden att fortsatt fullgöra sitt ansvar att erbjuda en fast omsorgskontakt i hemtjänsten om regeringen väljer att gå vidare med förslaget om insatser utan behovsprövning. Det är därför tillräckligt att uppgiftsskyldigheten gäller sådana uppgifter som socialnämnden behöver för dessa ändamål. De uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten bör således vara sådana som socialnämnden behöver för kvalitets-säkring, administration, uppföljning eller utvärdering av verksamheten, dvs. de ändamål som anges i 12 § 10 SoLPuF. Enligt bestämmelsen i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten får personuppgifter behandlas även för tillsyn av verksamheten. Huvudmannen har emellertid inte tillsynsansvar över verksamhet som bedrivs av privata utförare eller en annan kommun. Tillsynsansvaret ligger i stället på tillsynsmyndigheten, varför tillsyn inte bör omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Utöver dessa ändamål bör uppgiftsskyldigheten även omfatta sådana uppgifter som nämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt i hemtjänsten.

De uppgifter om enskilda som finns hos utföraren är huvudsakligen sådana som dokumenterats vid genomförande av stödinsatser, vård och behandling (11 kap. 5 § SoL), men också sådana som behövs för att administrera verksamheten. Det rör sig om uppgifter om såväl barn som vuxna som tar del av insatser från socialtjänsten.

Vid ett eventuellt införande av förslaget om insatser utan behovsprövning bör den socialnämnd som väljer att tillhandahålla insatser utan behovsprövning ha möjlighet att ta del av vem som deltar i en insats för att kontrollera att avtalet följs och att underlag för betalning är korrekt, men också för att få veta vilka som tar del av insatser, om insatsen når den tilltänka målgruppen och om det finns risk för undanträngningseffekter. Uppgifterna utgör också ett kun-

skapsunderlag för socialnämnden som ska se till att enskilda får insatser av god kvalitet. Den föreslagna bestämmelsen innebär inte att socialnämnden har generell tillgång till utförarens register. Det är nödvändigt att socialnämnden tydliggör vilka uppgifter som behövs med hänsyn till de olika ändamål som gör sig gällande. Som vid all hantering av uppgifter som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt ska bara de uppgifter inhämtas som är nödvändiga för att utföra ett arbete med det givna ändamålet. På samma sätt gäller att inte fler personuppgifter ska behandlas än vad som är nödvändigt för ändamålet. Socialnämnden behöver också bedöma om personuppgifter över huvud taget behöver samlas in, eller om det räcker med uppgifter som åtminstone inte direkt kan hänföras till enskilda individer för att uppnå syftet med t.ex. uppföljningen. Utgångspunkten bör vara att uppgifter lämnas avidentifierade, men att det är möjligt att ta del av personuppgifter när det behövs.

Det bör även här tydliggöras att den föreslagna uppgiftsskyldigheten endast gäller uppgifter som socialnämnden behöver för att fullgöra sitt ansvar som huvudman för socialtjänsten och innebär således ingen utökad möjlighet att, jämfört med vad som gäller i dag, inhämta andra uppgifter som rör de privata utförarnas verksamhet. Om arbete med något av de angivna ändamålen kräver att uppgifter om utförarens verksamhet hämtas in ska socialnämnden även där avgränsa sin begäran så att inte fler uppgifter än vad som är nödvändigt för ändamålet behandlas. Detta är viktigt för att i möjligaste mån begränsa inhämtandet av företagsinterna uppgifter som kan vara känsliga om de sprids. Inte heller omfattas den andel privata utförare som inte utför socialtjänst på uppdrag av socialnämnden.

Det är proportionerligt med en uppgiftsskyldighet

En reglering i lag som anger att uppgifter ska lämnas bör endast införas om skälen för det är starkare än det integritetsintrång som utlämnandet innebär för den enskilde. En ökad spridning av personuppgifter ökar risken för intrång i den personliga integriteten. För att minska risken för intrång i den enskildes integritet kan avidentifierade uppgifter övervägas. Att enbart använda avidentifierade uppgifter är emellertid inte tillräckligt för en

meningsfull uppföljning. För att socialnämnden ska ha möjlighet att följa upp hela kedjan, med avseende på kvalitet, effektivitet och resultat behöver personer kunna identifieras. Det behövs också för att socialnämnden ska kunna erbjuda en fast omsorgskontakt vid ett eventuellt införande av förslaget om insatser utan behovsprövning. Det övergripande syftet är således att säkerställa och öka kvaliteten och att enskilda därvid får bästa möjliga insatser. I fråga om skyddet för den enskildes integritet bör det också framhållas att personal i kommunerna omfattas av socialtjänstsekretessen i offentlighets- och sekretesslagen. Socialnämnderna hanterar redan i dag en stor mängd känslig information om enskilds personliga förhållanden. För det fall socialnämnden väljer att utföra insatserna i egen regi har nämnden i dag full rätt att ta del av uppgifterna och använda dem för de givna ändamålen utan samtycke. Samtycke är inte heller tillräckligt för att garantera och tydliggöra det behov av informationsöverföring som finns. Mot denna bakgrund får en uppgiftsskyldighet anses proportionerlig.

4.2 Behandlingen är förenlig med EU:s dataskyddsförordning

Bedömning: Det är förenligt med EU:s dataskyddsförordning att införa en bestämmelse som innebär att personuppgifter lämnas från utförare av insatser inom socialtjänsten till ansvarig socialnämnd. Det behöver inte införas någon ny reglering av personuppgiftsbehandlingen.

Skälen för bedömningen

Bestämmelsen är förenlig med EU:s dataskyddsförordning

Syftet med förslaget i denna promemoria är att uppgifter om enskilda ska kunna överföras från en utförare till ansvarig socialnämnd utan hinder av sekretess eller tystnadsplikt. Förslaget i promemorian innebär att personuppgifter behöver kunna behandlas, däribland känsliga uppgifter om t.ex. enskildas hälsa. I avsnitt 3.4.1 redogörs det för regelverket för personuppgiftsbehandling inom socialtjänsten. Den generella regleringen av personuppgiftsbehandling

inom EU är EU:s dataskyddsförordning. Som redogjorts för tidigare måste behandlingen av personuppgifter vila på en sådan rättslig grund som anges i artikel 6 i EU:s dataskyddsförordning och vara proportionerlig. Behandlingen av känsliga personuppgifter omfattas av särskilda begränsningar.

Den rättsliga grunden för behandlingen hos både utförare och socialnämnden är att den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse (artikel 6.1 e). Uppgifter som åligger socialtjänsten enligt socialtjänstlagen är fastställda i nationell rätt och får mot bakgrund av vad som redogjorts för ovan anses vara av allmänt intresse. Bland de åligganden som slås fast i socialtjänstlagen finns skyldigheten att se till att insatser inom socialtjänsten är av god kvalitet och att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras (3 kap. 3 § SoL).

Personuppgifter ska enligt artikel 5.1 b samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål (finalitetsprincipen). Ett utlämnande av personuppgifter innebär i sig att personuppgifter ”behandlas”. Dataskyddsreglerna gäller alltså även för utlämnandet som sådant. Detta innebär att när en myndighet lämnar personuppgifter till en annan myndighet så gäller de grundläggande principerna i EU:s dataskyddsförordning för den behandlingen, liksom om en privat utförare lämnar uppgifter till socialnämnden. Uppgiftslämnandet som sådant måste därmed följa de principer som anges i artikel 5, alltså bl.a. finalitetsprincipen och principen om uppgiftsminimering, dvs. att inte fler uppgifter än vad som behövs lämnas ut.

De närmare ändamålen för personuppgiftsbehandlingen finns i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och i 12 kap. SoL. I 6 § SoLPuL anges att personuppgifter får behandlas för uppgiftsutlämnande som föreskrivs i lag eller förordning. Ett sådant lagstöd föreslås i denna promemoria. Att personuppgifter som behandlats för dokumentation hos utföraren också behandlas vid fullgörande av den förslagna uppgiftsskyldigheten ryms således inom ändamålen för personuppgiftsbehandlingen.

Vad gäller frågan huruvida personuppgiftsbehandlingen är proportionerlig bör det beaktas att det är fråga om uppgifter som är grundläggande för att socialnämnden ska kunna fullgöra sitt ansvar

att svara för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap. 1 § SoL). Det är också uppgifter som redan i dag dokumenteras bl.a. i syfte att kunna följa upp och utvärdera insatser såväl på individuell som övergripande nivå. Socialnämnden ska därtill säkerställa att enskilda får del av insatser av god kvalitet, att enskilda med hemtjänst erbjuds en fast omsorgskontakt inom hemtjänsten samt att utförare av offentligt finansierad socialtjänst fullgör sitt uppdrag på sätt som överenskommit.

Att endast använda sig av oidentifierade uppgifter bedöms inte tillräckligt för att uppnå syftet med regleringen och att stödja sig på samtycke är inte en lämplig rättslig grund för behandlingen. Samtycke bedöms inte heller ändamålsenligt för att uppnå förslagets syfte eftersom socialnämnden då kan gå miste om viktiga uppgifter. Även om möjligheten att behandla personuppgifterna har stöd i lag ska personuppgifter emellertid endast begäras när det är nödvändigt för att socialnämnden ska kunna utföra arbete med det givna ändamålet. Socialnämnden behöver således noga överväga när personuppgifter är nödvändiga och när t.ex. uppföljning kan ske utan att enskilda individer behöver identifieras. Vidare bör det vid bedömningen beaktas att socialnämnden, som tidigare nämnts, har rätt att behandla motsvarande personuppgifter om den utför insatserna i egen regi.

I lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten finns även bestämmelser som skyddar personuppgifterna från en alltför långtgående behandling. Där anges t.ex. att känsliga personuppgifter endast får behandlas under förutsättning att kravet på tystnadsplikt är uppfyllt (7 § tredje stycket). I fråga om tystnadsplikt finns sekretessbestämmelser i 26 kap. OSL och bestämmelser om tystnadsplikt i 15 kap. SoL (prop. 2017/18:171 s. 97 f.). I lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten finns också bestämmelser om att känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden inte, med vissa undantag, får tas in i sammanställningar av personuppgifter (7 a §). Även i förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten finns skyddande bestämmelser, bl.a. bestämmelser om sökbegrepp och samkörning av uppgifter.

Den personuppgiftsbehandling som förslagen i denna promemoria ger upphov till bedöms således vara förenlig med EU:s dataskyddsförordning.

Ytterligare reglering om behandlingen behöver inte införas

I förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten finns ytterligare regleringar av behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Enligt 12 § 10 SoLPuF får en kommunal myndighet behandla personuppgifter för tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamheten.

Det finns inga tydliga förarbeten till bestämmelsen och begreppet verksamhet som används där. Klart är dock att socialnämnden enligt socialtjänstlagen har ansvar för hela den kommunala socialtjänsten, vilket inbegriper även insatser eller andra uppgifter som någon annan utför på uppdrag av socialnämnden. Begreppet verksamhet måste således här anses inbegripa all den verksamhet som socialnämnden ansvarar för oavsett hur man väljer att anordna utförandet. Det omfattar även personuppgifter som härrör från privata utförare.

De uppgifter som ska lämnas över med stöd av uppgiftsskyldigheten kommer framför allt att behandlas för kvalitetssäkring, uppföljning och utvärdering, men även i viss mån för administration. De ändamål för uppgiftsskyldighet som anges i promemorians förslag täcks således av nuvarande nationell reglering om personuppgiftsbehandling inom socialtjänsten. När utförandet lämnats över på en annan kommun eller kommunal nämnd kommer personuppgifterna att hämtas i den dokumentation som utföraren har i fråga om genomförande av bistånd, stödinsatser vård eller behandling som den enskilde fått. Uppgifterna kommer sedan att lämnas till socialnämnden. Att ta fram och lämna dessa uppgifter är administration och har stöd i 12 § 10 SoLPuF och 6 § SoLPuL. När ansvarig socialnämnd hämtar in uppgifter om vem som får hemtjänst utan behovsprövning för att kunna erbjuda en fast omsorgskontakt görs det som ett led nämndens handläggning av vem som ska erbjudas en fast omsorgskontakt. I 12 § 1 SoLPuF anges att en kommunal myndighet får behandla personuppgifter för handläggning av bistånd och annat stöd. Den befintliga reglering som finns på personuppgiftsområdet när det gäller kommunala myndigheter utgör således tillräcklig reglering för personuppgiftsbehandlingen. Någon ytterligare reglering om denna behandling behöver inte göras.

Enligt 18 § SoLPuF får personuppgifter i privat verksamhet behandlas för dokumentation av sådan vård, behandling eller omsorg av enskilda som ges inom verksamheten. Personuppgifter får även behandlas för administrationen av verksamheten.

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten innebär att utföraren ska kunna lämna de personuppgifter till socialnämnden som nämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt för att kunna erbjuda en fast omsorgskontakt. Vilka uppgifter som socialnämnden behöver bör anges i avtal med utföraren men utlämnade kan också ske efter uppmaning från socialnämnden. Personuppgifterna kommer att hämtas i den dokumentation som utföraren har i fråga om den vård, behandling eller omsorg som den enskilde fått. Uppgifterna kommer sedan att lämnas till socialnämnden. Att ta fram och lämna dessa uppgifter är administration. De befintliga regleringar som finns på personuppgiftsområdet gällande privata utförare i 18 § SoLPuF och 6 § SoLPuL utgör alltså tillräcklig reglering för personuppgiftsbehandlingen. Någon ytterligare reglering om denna behandling behöver inte införas.

4.3 Överklagbarhet

Bedömning: Det bör inte införas en särskild överklagandebestämmelse för beslut att inte lämna ut en uppgift.

Skälen för bedömningen: Enligt offentlighets- och sekretesslagen kan en myndighets beslut att inte lämna ut en uppgift till en annan myndighet överklagas (6 kap. 7 § OSL). Rätten att överklaga ett sådant beslut anses gälla oavsett vilka omständigheter som anförts som skäl för beslutet. Bestämmelsen bör kunna användas när en tvist mellan myndigheter har sin grund i olika uppfattning om huruvida uppgiftsskyldighet föreligger enligt någon lag eller förordning. Bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen är inte tillämpliga på privata utförare. Någon möjlighet för en myndighet att överklaga en privat utförares bedömning i fråga om uppgiftsskyldighet finns inte.

Den uppgiftsskyldighet som i dag regleras i exempelvis 12 kap. 10 § tredje stycket 2 SoL och 6 kap. 15 § patientsäkerhetslagen

(2010:659) är uppbyggd på så sätt att det endast föreskrivs att uppgiftsskyldighet gäller för uppgifter som behövs i viss verksamhet. En uppgiftsskyldighet i enlighet med vad som föreslås i promemorian medför att uppgifter ska lämnas ut under vissa angivna förutsättningar. Att endast reglera uppgiftsskyldigheten har i andra fall ansetts tillräckligt och det finns inte skäl att här göra en annan bedömning.

Om det vid en senare översyn av regleringen skulle framkomma att det finns behov av en möjlighet att kunna överklaga beslut avseende uppgiftsskyldigheten, får denna fråga övervägas på nytt.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagen ska träda i kraft samtidigt som eventuella andra ändringar av socialtjänstlagen träder i kraft.

Bedömning: Några övergångsbestämmelser behövs inte.

Skälen för förslaget: Den föreslagna bestämmelsen har i viss mån anpassats till det förslag om insatser utan behovsprövning som lämnas i betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag. Lagändringen bör därför samordnas med den fortsatta beredningen av de förslag om ändringar av socialtjänstlagen som lämnas i det betänkandet, så att lagen träder i kraft samtidigt som eventuella andra ändringar i socialtjänstlagen.

Det behövs inte några övergångsbestämmelser.

6 Konsekvenser

6.1 Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten ger socialnämnden ett tydligt lagstöd för att inhämta det underlag som nämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt sådana uppgifter som nämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt enligt 4 kap. 2 b § SoL. Av bestämmelsen följer inga krav på särskilda åtgärder eller nya skyldigheter för socialnämnden. Det är upp till socialnämnden att avgöra vilken typ av underlag som behöver sammanställas. Redan i dag har socialnämnden ansvar för att följa upp och kvalitetssäkra verksamheten och ställa krav i avtal på att information lämnas. Socialnämnden har också ansvar att erbjuda den som har hemtjänst en fast omsorgskontakt. Förslaget bedöms inte medföra några ökade kostnader för kommunen.

Förslaget syftar till att tydliggöra att uppgifter för de angivna ändamålen får lämnas och undanröja den osäkerhet som finns hos både socialnämnder och utförare. Det bör medföra ett förenklat överlämnande av dokumentation eftersom bedömningen av om uppgifterna kan lämnas blir betydligt enklare och uppgifter inte behöver avidentifieras i samma utsträckning. Förslaget skulle därmed kunna minska administrationskostnader för utförarna. Det kan emellertid inte uteslutas att uppgiftsskyldigheten kan komma att innebära merarbete för privata aktörer i form av ökad administration och anpassning av system. Det beror dock helt på vilket utgångsläge företaget har, i vilken omfattning ytterligare uppgifter kommer att begäras i förhållande till i dag och hur utlämnandet sker. Det är därför svårt att beräkna de eventuella kostnader som kan uppkomma för företag. Sannolikt rör det sig i så fall om en initial kostnad för nya rutiner och anpassning av system. Den eventuella kostnad som

kan uppkomma av förslaget måste emellertid anses acceptabel för att uppnå syftet med förslaget.

Bestämmelsen bedöms inte påverka kostnaderna eller intäkterna för staten, regioner eller andra enskilda.

6.2 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Den kommunala självstyrelsen regleras bl.a. i 14 kap. regeringsformen (RF) och innebär att det ska finnas en självständig och, inom vissa ramar, fri bestämmanderätt för kommunerna. Enligt 14 kap. 3 § RF bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen prövas mot proportionalitetsprincipen, vilket innebär att en inskränkning inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett inskränkningen.

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten syftar bl.a. till att förbättra kommunens möjligheter att följa upp socialtjänstverksamheten. Det kan ses som positivt för den kommunala självstyrelsen.

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten innebär att kommunala utförare är skyldiga att lämna ut uppgifter. Skyldigheten inträder emellertid först om kommunen valt att ingå ett samverkansavtal med en annan kommun eller valt en viss nämndorganisation. Det finns därvid argument för att kommunernas bestämmanderätt får anses oförändrad. För det fall att uppgiftsskyldigheten skulle ses som en inskränkning av den kommunala självstyrelsen får den emellertid mot denna bakgrund anses som marginell och proportionerlig i förhållande till ändamålet med regleringen.

6.3 Konsekvenser för brottsligheten

Utredningen om organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden (Ju 2015:10) identifierade i sitt arbete ett antal riskfaktorer såväl i de utsatta välfärdssystemen som vid bekämpandet av brott mot dessa system. Tre övergripande riskfaktorer lyftes fram i betänkandet (SOU 2017:37). En av dessa riskfaktorer var de utbetalande aktörernas beslutsunderlag. I betänkandet poängteras därför att det är angeläget att författningarna är utformade så att myndigheterna kan bedriva en ändamålsenlig kontrollverksamhet. En förutsättning som lyfts fram för att de utbetalande

aktörerna ska kunna vidta en effektiv och rättssäker kontroll är också att det finns möjligheter att automatiserat behandla personuppgifter för kontrolländamål (SOU 2017:37 s. 25 f. och 376 f.).

Promemorians förslag ger socialnämnden tydligare stöd för att inhämta och kontrollera underlag för utbetalning till utförare. Det minskar risken för att beslut om ersättningar från välfärdssystemen blir felaktiga och ökar förutsättningarna för att motverka och upptäcka ekonomisk brottslighet mot välfärden.

6.4 Konsekvenser för företag

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten kommer att gälla för de företag som utför socialtjänst på uppdrag av socialnämnden. För närvarande utförs drygt 17 procent av den kommunala socialtjänsten av privata utförare. Dessa ska således oavsett storlek kunna lämna uppgifterna till socialnämnden. Hur detta påverkar företag beror helt på vilken utgångsläge företaget har, med vilken omfattning uppgifter ska lämnas i förhållande till i dag och hur det sker. Det är därför svårt att säkert säga hur det kommer påverka små respektive stora företag. Sannolikt är dock att en eventuell kostnad, även om den bara är initial, kan komma att bli mer kännbar för små än för stora företag. Det får emellertid anses som en självklarhet att alla privata utförare ska omfattas av uppgiftsskyldigheten och att åtskillnad inte kan göras utifrån företagets storlek. Konsekvensen måste därför anses acceptabel för att uppnå syftet med förslaget.

Den information som socialnämnden vill ta del av kommer sannolikt att i första hand regleras redan i avtalet med utföraren, men förslaget hindrar inte att socialnämnden efterfrågar information därutöver. Att utförare med offentlig finansiering ska lämna viss information till socialnämnden bedöms inte hindra eller göra det mindre attraktivt att utöva eller begränsa den fria rörligheten av tjänster. Tystnadsplikten kan inte begränsas genom avtal och det bedöms inte ändamålsenligt att socialnämndens tillgång till uppgifterna ska vara beroende av samtycke från enskilda. För att säkerställa att socialnämnden får ta del av uppgifterna behöver utlämnandet därför regleras i lag. Uppgiftsskyldigheten innebär inte att uppgifterna ska lämnas på ett visst sätt och innehåller inte heller några andra begränsningar som kan tänkas strida mot kravet på icke-

diskriminering. Att socialnämnden kan följa upp, kvalitetssäkra och utvärdera de insatser som privata utförare utför på nämndens uppdrag och med offentlig finansiering är motiverat, och de ändamål som anges för uppgiftsskyldigheten nödvändiga och proportionerliga (se avsnitt 4).

6.5 Konsekvenser för jämställdheten

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten kan ge ökad insyn hos utförare och bättre data inom socialtjänsten. Det ger socialnämnden bättre möjligheter att följa hur verksamheten påverkar förutsättningarna för kvinnor och män. Förslaget kan därför få vissa positiva effekter för jämställdheten.

6.6 Konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen

Målen för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Promemorians förslag kan ge socialnämnden bättre möjligheter att följa upp och upptäcka eventuella skillnader som har sin grund i etnisk och kulturell bakgrund.

Om förslaget om insatser utan föregående individuell behovsprövning genomförs, ger uppgiftsskyldigheten därtill socialnämnden bättre förutsättningar att följa upp vilka som tar del av insatser och upptäcka eventuella undanträngningseffekter som har sin grund i etnisk och kulturell bakgrund. Förslaget ökar förutsättningarna att nå de integrationspolitiska målen.

6.7 Konsekvenser för personlig integritet

Promemorians förslag innebär att uppgifter om enskildas personliga förhållanden kan lämnas till ansvarig socialnämnd utan hinder av sekretess eller tystnadsplikt. Uppgiftsskyldigheten gäller sådana uppgifter som socialnämnden behöver för ändamålen kvalitets-

säkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt sådana uppgifter som nämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt enligt 4 kap. 2 b § SoL.

Socialnämnden har det yttersta ansvaret för insatser eller andra uppgifter som på nämndens uppdrag utförs av en annan kommun eller kommunal nämnd eller av en privat utförare. För att socialnämnden ska kunna fullgöra sitt ansvar kan det i vissa fall vara nödvändigt att ta del av uppgifter om enskilda, även identifierbara sådana. Den föreslagna bestämmelsen bedöms nödvändig för att detta ska vara möjligt. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att socialnämnden kan få de uppgifter som krävs för bl.a. kvalitets-säkring och uppföljning av sådan verksamhet som utförs av någon annan än socialnämnden själv. Bestämmelsen medför att känsliga personuppgifter som förekommer hos utförare kan komma att behandlas av kommunen utan samtycke av den enskilde.

Vid en avvägning mellan skyddet för den enskildes integritet i förhållande till värdet av en effektiv uppföljning, kan det konstateras att den föreslagna bestämmelsen syftar till att möjliggöra för socialnämnden att fullgöra det ansvar för socialtjänsten som nämnden har i egenskap av huvudman (se även avsnitt 4.2). Bestämmelsen ger inte socialnämnden generell tillgång till utförarens register, utan innebär endast att sådana uppgifter som behövs i vissa angivna syften ska lämnas ut. De uppgifter som socialnämnden får ta del av omfattas dessutom av socialtjänstsekretessen i offentlighets- och sekretesslagen.

Vid all personuppgiftsbehandling gäller därtill att inte fler personuppgifter får behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Socialnämnden måste därmed bedöma för vilka ändamål personuppgifter behöver samlas in och tydliggöra vilka uppgifter som behövs med hänsyn till de ändamål som görs gällande. I många fall kan det sannolikt vara tillräckligt att begära in uppgifter som inte direkt kan hänföras till enskilda individer. Att verksamheterna följs upp är också positivt för kvaliteten i verksamheten och för enskilda. När socialnämnden hämtar in uppgifter för att kunna erbjuda en fast omsorgskontakt är det dessutom för att den enskilde ska få del av en förmån

Av regeringsformen följer att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning

av den enskildes personliga förhållanden. Begränsningar av skyddet får endast göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet (2 kap. 6 § andra stycket, 20 och 21 §§ RF). Den uppgiftsskyldighet som föreslås i promemorian kan inte anses innebära ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten att bestämmelsen blir tillämplig.

Sammantaget får konsekvenserna för den personliga integriteten anses godtagbara. För ytterligare överväganden som rör den personliga integriteten och personuppgiftsbehandling se avsnitt 4.2.

6.8 Konsekvenser för barn

Förslaget om en uppgiftsskyldighet för utförare innebär att personuppgifter om såväl barn som vuxna får lämnas och behandlas för de angivna ändamålen. Barn är en särskilt utsatt grupp där det är angeläget att kunna följa upp, kvalitetssäkra och utvärdera de insatser som ges. Det ger kunskaper som kan ligga till grund både för övergripande beslut om utbud av insatser riktade till barn och beslut om insatser till enskilda barn. I fråga om konsekvenser för barns personliga integritet, se avsnitt 4.2 och 6.7.

6.9 Övriga konsekvenser

Promemorians förslag ger socialnämnden bättre förutsättningar att i den egna kommunen följa upp insatser men kan även på längre sikt förbättra uppföljning av välfärdsverksamhet ur ett större perspektiv, både av ekonomin och kvaliteten. Sammantaget kan förslaget ge förutsättningar för stärkt kvalitet i välfärdsverksamhet samt ökad insyn i privat utförd verksamhet, vilket kan få positiva effekter ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Förslaget bedöms inte få några konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet. Förslaget innebär inte någon klimat- eller miljöpåverkan.

7 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

12 kap.

11 §

Om en kommun har överlämnat åt en annan kommun eller åt någon som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet att utföra insatser eller andra uppgifter enligt denna lag, ska utföraren lämna ut uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för insatsen eller uppgiften. Detsamma gäller om en annan kommunal eller gemensam nämnd utför insatser som har beslutats av socialnämnden.

Uppgifter som ska lämnas ut är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt sådana uppgifter som nämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt enligt 4 kap. 2 b §.

Paragrafen, som är ny, innehåller en sekretess- och tystnadspliktsbrytande bestämmelse för vissa uppgifter som ska lämnas till en socialnämnd från utförare av insatser eller andra uppgifter enligt socialtjänstlagen.

Paragrafens *första stycke* innebär att uppgifter som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt, trots det ska lämnas till den socialnämnd som ansvarar för insatser eller andra uppgifter inom socialtjänsten. Med socialnämnd avses, som framgår av 2 kap. 4 §, i förekommande fall den eller de nämnder som kommunen utsett för att fullgöra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Uppgifter ska lämnas till socialnämnden av kommuner och yrkesmässigt bedrivna enskilda verksamheter, som har fått i uppgift att utföra insatser eller andra uppgifter som socialnämnden ansvarar för. Uppgifter ska även lämnas av kommunala och gemensamma nämnder som utför insatser som har beslutats av socialnämnden.

Av paragrafens *andra stycke* framgår att de uppgifter som ska lämnas ut är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering. Även uppgifter som socialnämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt enligt 4 kap. 2 b § ska lämnas ut. Socialnämnden ska bl.a. kunna hämta in uppgifter för att fullgöra sitt ansvar att se till att enskilda får insatser av god kvalitet och för att följa upp ingångna avtal med utföraren.

Den föreslagna bestämmelsen innebär inte att socialnämnden har generell tillgång till utförarens register. Endast sådana uppgifter som socialnämnden behöver utifrån de angivna ändamålen ska lämnas ut. Det innebär dels att det är socialnämnden som ska ta initiativ i frågan om uppgiftsutlämnande, dels att socialnämnden måste tydliggöra vilka uppgifter som är nödvändiga för att utföra ett arbete med det givna ändamålet.

Kravet på att endast de uppgifter som behövs ska lämnas ut innebär även att inte fler personuppgifter ska behandlas än vad som är nödvändigt för ändamålet. Socialnämnden bör överväga om syftet med t.ex. en uppföljning kan uppnås genom att inhämta uppgifter som åtminstone inte direkt kan hänföras till enskilda individer. I den utsträckning det är tillräckligt för att uppnå syftet bör utgångspunkten vara att uppgifter lämnas avidentifierade.

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten gäller endast uppgifter som socialnämnden behöver för att fullgöra sitt ansvar som huvudman för socialtjänsten. Bestämmelsen ger således inte stöd för att inhämta andra uppgifter som rör utförarnas verksamhet.

En myndighets beslut att inte lämna ut en uppgift till en annan myndighet kan överklagas enligt 6 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Någon möjlighet för en myndighet att överklaga en privat utförares bedömning i fråga om uppgiftsskyldighet finns inte.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1.